

FAJTAHASZNÁLAT

nébih

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Bemutató üzemi célok a megvalósulási helyszínek függvényében:

Tordas	kertészeti (zöldség, gyümölcs) fajok, szántóföldi és üvegházi termesztési körülmények, ökológiai gazdálkodásra alkalmas fajták vizsgálata
Pölöske	kertészeti (gyümölcs) fajok vizsgálata
Székkutas	szántóföldi fajok vizsgálata
Monorierdő	erdészeti fajok vizsgálata, fajtakitermesztés, burgonya rezisztenciavizsgálat

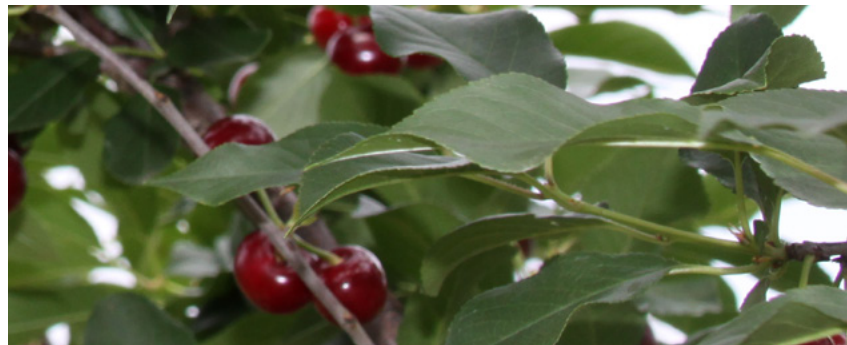
Nébih Fajtakísérleti Állomásainak bemutató üzemi programja és fejlesztése

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (továbbiakban: Nébih) Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatósága végzi a fajtaelismeréshez szükséges vizsgálatokat és a fajtakitermesztést (posztkontroll vizsgálat). A hazánkban elismert fajták az Európai Unió egész területén szaporíthatók és forgalmazhatók.

A fajtakísérleti állomások az ország fontosabb termőterületein helyezkednek el. A fajtakísérleteket a hazai és nemzetközi jogszabályokban foglaltak figyelembevételével, egységes módszertan alapján végezzük.

A fajtakísérleti és fajtakitermesztő állomások modernizálásával, olyan növényfajtakísérleteket lehet végezni, melyekkel limitálhatóak a mezőgazdasági termesztés bizonytalanságából adódó negatív hatások,

növelhető a termékbiztonság, valamint a növényi kórokozók, kártevőkkel szembeni ellenállóképesség. A gazdálkodók olyan innovatív ismereteket, növénykultúrákat (fajtákat), környezetvédelmi megoldásokat ismerhetnek meg, amelyek alkalmazása révén optimalizálhatják a termelést, csökkenthetik a szennyezőanyag kibocsátást, valamint eredményesen alkalmazkodhatnak a fenntartható fejlődés feltételeihez.

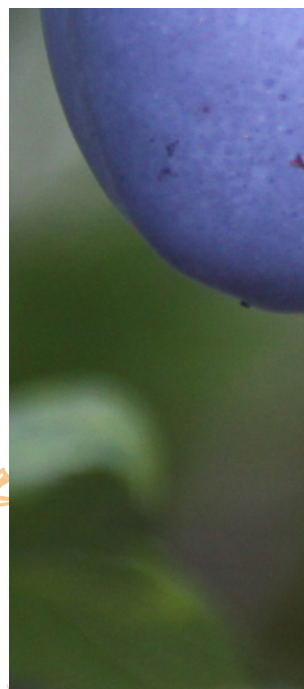

A Pölöskei Állomáshoz 75 ha földterület tartozik a Göcseji termő tájban Zala vármegyében.

A terület 8 megkülönböztetett táblára osztott. Talajfelszíne közepesen hullámos, talajerózió nem jellemző. Genetikai talajtípusa: agyagbemosódásos barna erdőtalaj. Kötöttsége: vályog-agyagos vályog, Arany-féle kötöttségi szám: 42-45. Humusztartalom: gyenge, táblánként változó, 0,7-1,5%. Az állomáson kertészeti fajok vizsgálata történik.

Bemutató üzemi látogatási programok:

1. Alma-, körte-, japánkörte nap
2. Bogyósnap
3. Cseresznye-meggynap
4. Diónap
5. Fagyvédelem
6. **Fajtahasználat**
7. Héjas nap
8. Metszési munkák bemutatása nyáron
9. Metszési munkák bemutatása télen
10. Növényvédelmi nap
11. Rezisztens szőlőfajták bemutatása
12. Szilvanap

Szőlő fajtahasználat

Csemegeszőlő-fajták esetében a tagországok nemzeti fajtajegyzékén szereplő fajták Magyarországon szabadon szaporíthatóak, forgalmazhatóak és telepíthetőek. Gyakorlatilag a fajtahasználat liberalizált. A csemegeszőlő-fajták szaporítási aránya a borszőlőkhöz viszonyítva csupán néhány százalék. Sajnálatos, hogy csemegeszőlőből a lehetőségeink ellenére importra szorultunk. A rezisztens csemegeszőlő-fajták iránti igény világszerte növekszik, mivel óriási előnyt jelentenek a szermaradvány csökkentése, valamint az egészséges élelmiszer-előállítása tekintetében. Hazánkban a hagyományos fajták pl. Szőlőskertek királynője muskotály, Pannónia kincse mellett a rezisztens fajtákat is pl. Palatina, Moldova, Teréz széles körben használják. A rezisztens fajták termesztése a nagy

csemegeszőlő termesztő országokban ugyan még lassan terjed, de már igen intenzív ezirányú nemesítési program indult több országban is pl. Spanyolországban.

A fehér borszőlő-fajták között a világfajták közül az eddig vezető szerepet játszó Chardonnay, Sauvignon, Szürkebarát pozícióját megtartotta, de szaporításuk az utóbbi években csökkent. Emellett továbbra is vezető szerepet tölt be az Olasz rizling. A vörösbort adó fajták között a három bordeaux-i fajta (Cabernet sauvignon, Cabernet franc, Merlot) iránti igény stabil, de a vörösbor iránti kereslet visszaesésének köszönhetően jelentősen lecsökkent. Továbbra is a legnépszerűbb kékszőlőfajta a Kékfrankos. Az utóbbi években a Cserszegi fűszeres fajta felhasználása, mely

korábban vezető szerepet töltött be a fehér bort adó fajták között, szintén visszaesett. A Tokaji Borvidék vezető fajtáinak (Furmint, Hárslevelű, Sárga muskotály) használata kiegyenlített, átlagosan 2-3 %. Az illatos fehér bort adó fajták szaporítása az utóbbi években kiemelkedő mértékben felerősödött. A borászati technológia fejlődésével, az illatos, fűszeres borok iránti igény növekedésével együtt járt az illatos fajták felhasználása. Ebben a kategóriában az egykor csemegeszőlőként ismert és termesztett Irsai Olivér fajta népszerűsége töretlen, szaporítási aránya meghaladja az Ottonel muskotályét.

A rezisztens fajták szaporítási aránya fokozatosan emelkedik. Ez pozitívum humán

egészségügyi szempontból - a rezisztens fajták ugyanis nem, vagy kevésbé igénylik a vegyszeres növényvédelmet - de minőség vonatkozásában már nem ilyen egyöntetű a vélemény. Egyes fajták (Zalagyöngye, Kunleány) szaporítása gyakorlatilag megszűnt, ezzel szemben néhány fajta (pl. Bianca, Aletta) szaporítása többszörösére növekedett. Utóbbi fajták kevésbé fagyérzékenyek, ezért főként a Kunsági borvidéken került előtérbe telepítésük. A Bianca a legnagyobb területen, mintegy 5700 hektáron termesztett fajta. Magyarországon a kb. 60 ezer hektár szőlőültetvényből mintegy 10 ezer hektáron rezisztens fajtát termesztnek.

Borszőlőfajták felhasználásának változása.

Gyümölcs fajtahasználat

Magyarországon minden olyan gyümölcsfajta szaporítható és telepíthető, ami az Európai Unió 'Frumatis' listájában szerepel (FRUMATIS - Fruit Reproductive Material Information System). Ez a lista tartalmazza a tagországokban nemzeti fajtajegyzékre vett és/vagy oltalmazott fajtákat. A tagországok minden évben feltöltik a változásokat, az új fajtákat, illetve a visszavonásokat.

Cseresznye

A Magyarországon használt fajták az elmúlt 20-30 évben jelentős változáson mentek keresztül. Folyamatos fejlődés volt a gyümölcsök minőségét és termeszthetőségét illetően.

A nemesítés során egyre inkább a nagyobb gyümölcsméret, a koraiság és a hússzilárd-ság került előtérbe. A régen használt, korai fajták, 'Münchebergi korai', Márki korai'-t leváltotta a 'Rita', a 'Bírarreu Burlat' mellett megjelent a 'Sándor' és a 'Tünde' és a 'Carmen' fajta.

A középidőben érő fajták közül a legnagyobb mennyiségben a 'Szololyai fekete', 'Vera' és az 'Aida' van termesztésben.

A kései fajták közül a Hedelfingeni óriás helyett a 'Regina', 'Stella', 'Kavics', 'Katalin' és a 'Kordia' kerültek termesztésbe.

A 2000 évek elején az öntermékeny fajták is bekerültek a termesztésbe, először a külföldről behozott 'Stella', majd a magyar nemesítési eredmények újdonsága képen az öntermékeny Érdi fajták is megjelentek, úgymint az 'Alex', 'Sándor', 'Paulus'.

Meggy és szilva

Meggy

A hazai meggytermesztés zömmel a magyar nemesítésű fajtákon alapul. Az Újfehértói Kutató és az Érdi Kutató (MATE) fajtáit termesztik. A korai fajták között megtalálható az 'Érdi korai', 'Érdi ipari', 'Piramis'. A 'Piramis' nagy gyümölcs-méretével és koraiságával a primőr meggyszezon kedvelt fajtája.

A főszezon fajtái az 'Érdi bőtermő', majd ezt követik a 'Petri', Pándy Bb. 119, és a Pándy 279 fajták. A kései fajták közül leginkább a 'Kántorjánosi 3', a Debreceni bőtermő, és az 'Újfehértói fürtös' fajtákat termesztik. A cukrárszipar is több fajta közül választhat, Cigánymeggyek ('C. 7', 'C. 59', 'C.104'), 'Érdi jubileum', 'Érdi ipari', 'Oblacsinszka', 'Erika'. A Pipacs 1 fajta szintelen levéllel kiváló díszítő gyümölcs.

Szilva

A szilva érésideje július közepétől szeptember közepéig tart. Korai fajták között a 'Ruth Gers-tetterrel' kezdődik a szilva szezon, majd a folytatódik a 'Čačanska rana'-val és a 'Topfirst'-tel.

A szilvaültetvények telepítésekor meghatározó a felhasználás célja: friss fogyasztás, lekvár, pálinka. A friss fogyasztásra szánt fajták esetén a követelmény a szép színeződés, a megnyúlt alak és a közepes, vagy nagy gyümölcsméret. A feldolgozásra szánt fajták esetében a jó beltartalom, magas cukortartalom a fő szempont ('Presenta').

A legnagyobb mennyiségben telepített fajták a 'Čačanska leptotica', 'Stanley' és a német nemesítésből származó fajták ('Toptaste/Kulinaria', 'Top and Plus', 'Topfive', 'Joganta').

Körte

A hazai ültetvényekben található legfontosabb fajták és fő jellemzőik:

Vilmos körte: Augusztus végén, szeptember elején érik. Gyümölcse középnagy vagy nagy, szabályos körte alakú, alapszíne éretten sárga, napos oldalon enyhén pirosas. Húsa lédús, olvadó, édes-savanykás, muskotályos ízű. A világon a legelterjedtebb kört fajta, hazánkban is jelentős arányban termesztik.

Bosc kobak: Szeptember közepén szedhető. Gyümölcse nagy vagy igen nagy, teljes felülete rozsdamázzal fedett. Húsa fehéressárga, olvadó. Kevésbé érzékeny, jól bírja a szállítást, ezért a kereskedők szívesen fogadják.

Conference: Szeptember közepén szedhető. Gyümölcse középnagy vagy nagy, megnyúlt körte alakú, éretten zöldessárga héjú, foltosan rozsdamázzal fedett. Húsa sárgásfehér, olvadó, nagyon édes vajkörte. Friss fogyasztásra és feldolgozásra egyaránt alkalmas, optimális időben szedve akár 6 hónapig tárolható.

Hardenpont (Téli vajkörte): Októberben érik. Gyümölcse középnagy, tojásdad alakú, zöldessárga héjú, napos oldalán pirossal fedett. Húsa fehér, olvadó, kiváló zamattal. Biotermesztésre ajánlott.

A legnagyobb területen az Bosc kobak fajtát termesztik. Jelentős még a Vilmos és a Packhams Triumph területe is.

Alma

Magyarországon az almatermesztés jelentős hagyományokkal rendelkezik, és a profi ültetvényekben számos almafajtát termesztnek a piaci igények és az éghajlati adottságok figyelembevételével. Az ültetvényekben hazai fajták, nemzetközi fajták és rezisztens fajták egyaránt megtalálhatóak. Legfontosabb fajták és fő jellemzőik:

Golden Delicious: Édes ízű, sárga héjú alma, kiváló tárolhatósággal és sokoldalú felhasználhatósággal.

Idared: Közepesen savas, piros héjú fajta, amely jól tárolható és friss fogyasztásra, valamint feldolgozásra is alkalmas.

Jonagold: Édes savanykás ízű, nagy méretű gyümölcs, amely friss fogyasztásra és feldolgozásra egyaránt kiváló.

Gala: Édes, ropogós textúrájú alma, korai érésű, friss fogyasztásra ideális.

Red Delicious: Édes ízű, piros héjú fajta, hosszú tárolhatósággal és mutatós megjelenéssel.

Dió

A dió termőterülete Magyarországon meghaladta a 10 ezer hektárt, ami több mint ezer hektáros növekedést jelent az előző évhez képest. A legnagyobb termeszítő körzet Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén és harmadik jelentősebb termőtáj a Somogyi. A hazai ültetvényekben csúcsrügypől és oldalrügypől termő fajták egyaránt megtalálhatóak. Korábban a Milotai 10 és az Alsószentiváni 117 fajták a legelterjedtebbek a hazai ültetvényekben. Ma már egyre inkább az oldalrügypől is nagyarányban termő fajtákat telepítik: Alsószentiváni kési, Bonifác, Milotai bőtermő, Milotai kései. Valamint külföldi fajtákat, mint például Lara és Fernor.

Gesztenye

Magyarországon a szelídgesztenye (*Castanea sativa*) termesztése hagyományokra tekint vissza, különösen az Alpokalja, a Dél-Dunántúl és Észak-Magyarország területein. A profi ültetvényekben többféle fajtát termesztnek, amelyek a helyi adottságokhoz és piaci igényekhez igazodnak. A hazai ültetvényekben tájszelekcióval nemesített hazai fajták és külföldi fajták egyaránt megtalálhatóak. Az interspecifikus hibridek egyre jobban terjednek, mert több kórokozóval szemben jobb az ellenálló képességük.

Kajszi

A hazai ültetvényekben hagyományos magyar fajták és külföldön nemesített fajták egyaránt megtalálhatóak. Korábban a Gönci magyar kajszi és a Ceglédi óriás, piacvezető fajták voltak. Részarányuk ma is jelentős. De egyre nagyobb a keményhúsú, kiterjedt piros fedőszínnel rendelkező külföldi fajták aránya.

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Mezőgazdasági Genetikai Erőforrások Igazgatóság

1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.
portal.nebih.gov.hu
ugyfelszolgalat@nebih.gov.hu
+36 1 336 9000